

Depeše z Ukrajiny

V nedeľu 30. septembra sa na Ukrajine uskutočnili predčasné parlamentné voľby. Hlavná pozornosť sa sústredila na trojicu politických strán: prezidenta Juščenka, jeho bývalej spojenkyne Tymošenkovej a ex-premiéra Janukoviča. Do krajiny prišlo viacero pozorovateľských tímov. Jedným z nich bola aj delegácia europoslancov. Parlamentu totiž záleží na tom, aby sa ukrajinská politická kríza vyriešila pokojnou cestou. Ako to všetko dopadlo?

Ukrajina je so 47 miliónmi obyvateľov dôležitým susedom Európskej únie. Tento štát upútal pozornosť médií nielen pri obnovení nezávislosti v roku 1991, ale najmä v roku 2004.

Oranžová revolúcia

V prezidentských voľbách vtedy zvíťazil Viktor Janukovyč. Stúpenci jeho protikandidáta Viktora Juščenka však voľby označili za zmanipulované a vyšli do ulíc. Podľa farby ich vlajok a oblečenia dostala táto udalosť názov "Oranžová revolúcia". Voľby sa opakovali v roku 2005 a víťazom sa tentokrát stal Viktor Juščenko, ktorý spolu s Júliou Tymošenkovou vytvorili silný politický tandem.

Ich spojenectvo sa však v roku 2006 rozpadlo a po parlamentných voľbách sa predsedom vlády stal Viktor Janukovyč, ktorého priaznivci sa označovali modrou farbou. V roku 2007 prešlo po ďalších nezhodách viacero poslancov Juščenkovej strany do tábora Janukovyča. Prezident preto vyhlásil predčasné voľby. Ukrajinský parlament však rozhodnutie Juščenka vyhlásil za nezákonné. Oba tábory sa napokon dohodli na septembrovom termíne predčasných volieb.

Parlament v epicentre udalostí

Európsky parlament sleduje udalosti na Ukrajine veľmi pozorne. Práve táto inštitúcia bola medzi prvými, ktoré odsúdili nezrovnalosti pri voľbách v roku 2004. Delegácia europoslancov bola dokonca v čase Oranžovej revolúcie priamo v epicentre nepokojov v Kyjeve. Dôležitosť Parlamentu vyzdvihol aj neskoršie zvolený prezident Juščenko. Stretnutie s europoslancami totiž patrilo medzi jeho prvé zahraničné návštevy vo funkcii hlavy štátu.

Parlamentní pozorovatelia

Na riadny priebeh tohtoročných volieb preto dozeralo viacero pozorovateľov. Európsky parlament zastupovala skupina 14 poslancov. Rozhodnutie Parlamentu vyslať vlastnú pozorovateľskú misiu privítal aj Kostiantyn Jelisjejev zo stáleho zastúpenia Ukrajiny pri EÚ. Ukrajina bude podľa jeho názoru vďačná, ak delegácia EP nebude len voľby pozorovať, ale poskytne aj rady. "Ukrajinská spoločnosť a politici totiž veľmi pozorne načúvajú, čo hovorí Európsky parlament," dodáva Jelisjejev.

V tomto súhrne vám prinášame prehľad článkov, ktoré sme k ukrajinským voľbám pri-

pravili.

Delegácia EP: ukrajinské voľby podľa medzinárodných štandardov

V uplynulú nedeľu mohli Ukrajinci v parlamentných voľbách pridať hlas svojej obľúbenej politickej strane. Volebné miestnosti boli otvorené od 7:00 do 22:00 a podľa predbežných odhadov dosiahla volebná účasť 63 percent. Hlasovanie pozorne sledovalo viacero parlamentných delegácií, medzi ktorými nechýbali ani 14 europoslanci. Tí oceňujú, že voľby prebehli v súlade s medzinárodnými štandardmi. Tesný predbežný výsledok však naznačuje, že prim teraz bude hrať spolupráca politických strán.

Voľby na Ukrajine dopadli mimoriadne tesne. Hoci ešte nepoznáme oficiálne výsledky, po zrátaní 99,98 percent hlasov v nich zvíťazila Strana regiónov Viktora Janukovyča (34,36 %), pred Blokom Júlie Tymošenkovej (30,72 %). Strana, ktorá podporuje súčasného prezidenta krajiny Viktora Juščenka, získala 14,16 % a do parlamentu by sa dostali aj komunisti s volebným ziskom 5,39 %.

Rozdelená krajina

Predseda pozorovateľskej delegácie EP Adrian Severin je však presvedčený, že ani voľby nemusia situáciu v krajine upokojiť. "Výsledky dokazujú, že spoločnosť je dramaticky rozdelená. Aby sme sa vyhlí ďalšej kríze, potrebná je spolupráca medzi väčšinou a opozíciou."

Europoslanci dozerali na priebeh hlasovania v rôznych kútoch Ukrajiny. Adrian Severin tak navštívil napríklad Dom odborov, kde svoj hlas do urny vhodil aj prezident Juščenko. Rumunský europoslanec sa však zastavil aj vo vyšetrovacej väzbe, kde mu ukrajinská ombudsmanka Nina Karpačova vysvetlila spôsob, akým na Ukrajine hlasujú väzni. Severin zhodnotil, že atmosféra je "uvoľnená", pričom podčiarkol dobrú spoluprácu medzi rôznymi pozorovateľmi.

Drobné nedostatky

Hoci voľby prebehli v súlade s medzinárodnými štandardmi, viacerí poslanci hlásili drobné incidenty. Litovská poslankyňa zo skupiny ľudovcov a európskych demokratov Laima Andrikiénė napríklad zaznamenala, že v istom obvode si predsedníčka miestnej volebnej komisie nevšimla, že volebná miestnosť je už pre voličov otvorená.

Nemecký poslanec z frakcie zelených Milan Horáček zas uviedol, že starší, ruskí hovoriaci obyvatelia na Kryme mali problémy porozumieť volebným inštrukciám, ktoré boli napísané v ukrajínčine. Poľská liberálka Grażyna Staniszevska navštívila mesto Doneck, kde sa objavili dohady, že autá, vyzývajúce občanov k hlasovaniu, patria k istej politickej strane. Viaceré mimovládne organizácie tiež potvrdili, že volebné zoznamy neboli spoľahlivé. Kým mená niektorých voličov na zoznamoch chýbali, iné zas obsahovali aj mená takzvaných "mŕtvych duší".

Stretnutie pozorovateľov

Pozorovateľský tím europoslancov odcestoval na Ukrajinu už vo štvrtok. Pred samotnými voľbami sa tak poslanci stihli stretnúť aj s ostatnými pozorovateľskými skupinami, či už z NATO, z Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), alebo Rady Európy. Predsedov týchto štyroch delegácií pred voľbami prijal aj ukrajinský prezident Viktor Juščenko. Ten odhadol, že výsledky budú tesné a preto by sa krajina nemala príliš deliť na víťazov a porazených. Dobrým znamením je pre Juščenka fakt, že predvolebná kampaň bola menej konfliktná a viac konštruktívna. Predseda parlamentnej delegácie Adrian Severin zároveň vyzval hlavné politické strany, aby po voľbách akceptovali volebný výsledok a dohodli sa na spoločnom politickom programe.

Oficiálne výsledky volieb budú známe 15. októbra.

Videozáznam z ukrajinských volieb

Pozrite si video "bez komentára".

Interview s Adrianom Severinom

Rumunský poslanec zo skupiny socialistov Adrian Severin vedie 14-členný tím poslancov, ktorí budú v dňoch 27.septembra až 1. októbra pozorovať priebeh parlamentných volieb na Ukrajine. Predsedovi Delegácie pri Parlamentnom výbore pre spoluprácu EÚ – Ukrajina sme položili otázky nielen ohľadom volieb, ale aj ohľadom vzťahov medzi Ukrajinou a Európskou úniou.

Čo konkrétne môže dosiahnuť pozorovateľská misia ako napríklad tá vaša?

"Keďže politické spory na Ukrajine boli veľmi vyhranené, prijalo sa riešenie uskutočniť predčasné parlamentné voľby. Myslím si však, že tieto predčasné voľby samy o sebe nedokážu vyriešiť hlavné politické problémy krajiny. Ak voľby nebudú slobodné a spravodlivé a ak z nich nevzájde parlament, ktorý bude odrazom túžby a politickej orientácie spoločnosti, terajšia zložitá situácia sa dokonca ešte môže skomplikovať. Dúfame, že prítomnosť medzinárodných, nestranných a nezaujatých pozorovateľov zabezpečí spravodlivé a slobodné voľby. Pred niekoľkými rokmi zažila Ukrajina veľmi problematické voľby, ktoré boli anulované. Dúfame preto, že tentokrát sa takéto udalosti nebudú opakovať."

Nakoľko dôležité sú tieto voľby pre Ukrajinu a pre Európsku úniu?

"Tieto voľby môžu vydláždziť cestu silnej a reprezentatívnej vláde podporovanej legitímnym parlamentom, ktorá uskutoční vnútorné reformy v hospodárskej či sociálnej oblasti. Nový politický kontext môže krajine umožniť schválenie potrebných ústavných reforiem tak, aby sa vybudoval vhodný systém brzd a protiváh. Ukrajina je najbližším strategickým partnerom EÚ. Nemôžeme sa teda postaviť ľahostajne k tomu, ako sa vyvíja politický život v tejto krajine. V roku 2004 došlo k takzvanej Oranžovej revolúcii. Je to veľmi pekné slovné spojenie, avšak k skutočným revolúciám dochádza zriedka. Radi by sme preto videli viac evolúcie než revolúcie."

Na čo sa najviac zameria vaša pozorovateľská misia?

"Zameriame sa napríklad na voľičské zoznamy. Ak sú tieto zoznamy vypracované nepresne, je tu možnosť volebného podvodu. Niektorí ľudia by mohli voliť viackrát na rôznych miestach. Z tohto dôvodu by mali mať ľudia povolenie voliť zo svojho domu len vtedy, ak na to majú vážny dôvod. To isté platí aj pre ľudí, ktorí nebudú voliť vo svojom volebnom obvode, ale cestujú a preto požiadali o hlasovanie na mieste, ktoré je ďaleko od ich domovov.

Ďalšou vecou, na ktorú si dáme pozor, je označenie niektorých hlasovacích lístkov za neplatné. K tomu môže dôjsť napríklad pridaním druhej pečiatky pri zmätku po otvorení hlasovacej urny, keď sa ľudia usilujú zoradiť hlasovacie lístky. Musíme teda zabezpečiť, aby proces prebiehal zodpovedajúcim spôsobom.

Ďalšie citlivé momenty prichádzajú, keď sú výsledky hlasov presúvané z jednej volebnej miestnosti do druhej a vzápätí do ústrednej volebnej komisie. Na tejto dlhej ceste je možné, že sa niektoré hlasovacie lístky stratia, a že sa výsledky zmenia nezákonným spôsobom. Navyše, volieb sa môžu zúčastniť tak nestranní pozorovatelia, ako aj menej objektívni pozorovatelia (pretože pozorovateľov môžu vyslať aj politické strany). Musíme preto tiež pozorovať správanie týchto pozorovateľov, aby zostali v primeranej vzdialenosti od miest, kde sa hlasuje a rátajú sa hlasy, teda tak, aby nevyrušovali, neovplyvňovali a nevyvíjali tlak na voličov."

Čo v budúcnosti najviac ovplyvní vzťahy EÚ s Ukrajinou?

"Začal by som s objektívnym faktorom: strategická poloha Ukrajiny, ale tiež jej, či už prírodné alebo ľudské zdroje, ktoré sú mimoriadne dôležité. Preto by som odporúčal pevné vzťahy medzi EÚ a Ukrajinou. A ak často spomínaná túžba Ukrajincov stať sa raz plnoprávnymi členmi EÚ je skutočná, potom sa ňou naozaj musíme vážne zaoberať a skúmať, čo treba urobiť, aby sme tento cieľ dosiahli tak, aby z toho profitovali

obe strany. To závisí od toho, či táto potenciálne atraktívna integrácia Ukrajiny do EÚ je náležite podporená úsilím o modernizáciu krajiny, rozvojom demokracie a trhového hospodárstva tak zo strany politických predstaviteľov, ako aj spoločnosti. Som optimistom, avšak na druhej strane si myslím, že cesta je ešte dlhá. Nemali by sme sa preto nechať viesť zbožnými želaniami."

Delegácia v Kyjeve, Odese, Donecku a na Kryme

Fakt: 14- denná delegácia Európskeho parlamentu sa rozišla do Kyjeva, Odesy, Donecku a na Krym medzi viac než 3000 miestnych a medzinárodných pozorovateľov.

Názory verejnosti

Kateryna, 23: "Názor ľudí o politikoch sa zmenil. Voľby ukážu, koho ľudia naozaj podporujú. Dúfame, že politické boje sa skončia. Mladí ľudia chcú jasnú perspektívu."

Natalia, 51: "Z volieb sme už unavení, ľudia chcú lepšie žiť. Chceme, aby sa politici chopili moci nie za účelom ich osobných ambícií, ale aby prispeli k lepšej budúcnosti národa."

Túžba po reforme

Fakt: Dielo hajtmána Pylypa Orlyka "Zmluva a ústava práv a slobôd záporožského vojska" z roku 1710 sa považuje za prvú ukrajinskú ústavu. Hoci nikdy nevstúpila do platnosti, tento vizionársky dokument predbehol prijatie ústav vo viacerých európskych krajinách či USA.

Slovo poslanca

Michael Gahler, nemecký poslanec zo skupiny ľudovcov a európskych demokratov a tiež člen pozorovateľskej delegácie EP: "Medzi Ukrajincami som cítil som jasnú túžbu po čestnej politike a ambiciózných reformách."

Ukrajina hraničí so štyrmi krajinami EÚ

Fakt: Ukrajina je po Rusku druhou najväčšou krajinou v Európe. Hraničí so siedmimi štátmi vrátane štyroch členov EÚ.

Priestor pre poslanca

Thijs Berman, holandský socialista a člen parlamentnej delegácie pozorovateľov: "Potrebujeme Ukrajinu - ako partnera v rámci vzťahov s Ruskom, ako stabilizačný faktor v regióne Čierneho mora, ako most k ďalším bývalým sovietskym republikám. Ukrajina je dôležitá pre stabilitu celého nášho kontinentu."

Očakávaná dĺžka života pod priemerom EÚ

Fakt: Približný počet mužov na 100 žien: 86. Očakávaná dĺžka života mužov: 61 rokov, žien 73 rokov, čo je v oboch prípadoch približne 10 rokov menej než priemer v EÚ.

Názor verejnosti

Ostap, 30: "Občania by pre politikov mali byť na prvom mieste."

Nikolaj, 56: "Chceme pokojný a civilizovaný život, ako je tomu v Európe."